

активізувати економіку. Не менш важливим є спрощення банківської системи, оскільки на даний момент, незважаючи на свою цифровізацію для людей досі залишається незрозумілою, причиною наслідково виникає недовіра і страх до організацій такого типу.

Таким чином, банківська сфера України на даний час перебуває у небезпеці. Незважаючи на це банки разом з державою продовжують розвивати банківський сектор і залучати в нього кошти. Запорукою швидкого даної сфери може стати тільки спрощення, прозорість у фінансовій звітності, завдяки чому держава може швидше реагувати на проблеми банків та допомагати їм, як відбувається під час війни.

#### Перелік використаних джерел:

1. Звітність “Приватбанку” за перший квартал 2022 року  
URL:<https://finclub.net/ua/news/privatbank-otrymav-prybutok-3-7-mlrd-hrn-za-sichenberezen.html>
2. Звітність “Монобанку” за перший квартал 2022 року  
URL:<https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/12/685654/>
3. Кількість виданих коштів по програмі “Доступний кредит 5-7-9 %”  
URL:<https://agravery.com/uk/posts/show/kiivsina-absolutnij-lider-za-zalucennam-agrarnih-kreditiv-u-mezah-5-7-9>
4. Програма видачі іпотек “eОселя”  
URL:<https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/24/692933/>

УДК 336.02:336.5

**Черкашин Інна**

студентка групи ПФ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя  
м. Тернопіль, Україна

**Науковий керівник: Крамар Ірина**

доктор економічних наук, доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя  
м. Тернопіль, Україна

**Inna Cherkashyn**

student of the group PF-31

Ternopil Ivan Puluj National Technical University  
Ternopil, Ukraine

**Scientific supervisor: Iryna Kramar**

Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor

Professor of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University  
Ternopil, Ukraine

## ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ CHALLENGES AND THREATS OF UKRAINE FINANCIAL SYSTEM UNDER MARITAL STATE CONDITIONS

Політична та фінансова нестабільність, викликані економічною кризою, пандемією, внесли корективи в усі сфери суспільного життя, зокрема у фінансовий сектор. Так як фінансова система країни є основою для належного функціонування її економіки, важливим питанням сьогодення є забезпечення ефективності роботи фінсектору.

Мейш А.В. виокремлює наступні проблеми функціонування фінансової системи, які мали місце і до введення в дію воєнного стану: відсутність ефективної державної підтримки

розвитку малого і середнього бізнесу; недосконалість діючої системи оподаткування; неефективний контроль за сплатою податків (надмірна перевантаженість чинного податкового законодавства великою кількістю наданих пільг); неефективне функціонування бюджетної системи (недостатній контроль за цільовим і раціональним використанням бюджетних коштів, тощо) [1].

Починаючи з 24 лютого 2022 року, економіка України функціонує в умовах безпрецедентних викликів. Перший тиждень воєнного стану можна охарактеризувати як «шоковий» для усіх сфер суспільного життя без винятку. Негативним наслідком цього періоду стала паніка, політичне напруження в суспільстві, які призвели до спекулятивних атак на гривню та активізації діяльності на валютному ринку через масову купівлю іноземної валюти, що у свою чергу, стало причиною значної девальвації гривні.

У результаті руйнування великої кількості об'єктів житлової та критичної інфраструктури, необхідності забезпечення першочергових потреб військової та соціальної сфер, гостро постала проблема збалансованості видатків та доходів державного бюджету. Попри значну міжнародну макрофінансову допомогу, надану Україні за вісім місяців повномасштабної війни урядами різних країн та міжнародними фінансовими організаціями в розмірі 19 млрд доларів, з яких майже 50% – грантові кошти, щомісячний дефіцит державного бюджету становить близько 5 млрд доларів, а річний дефіцит в умовах продовження війни досягне 50 млрд доларів в кінці 2022 року [2].

Однією із наймасштабніших за останні роки є фінансова підтримка Сполучених Штатів Америки, зокрема, програма ленд-ліз. 10 травня 2022 року президентом США було підписано «Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022» [3], відповідно до якої близько 8,5 мільярда доларів заплановано перевести як пряму економічну допомогу Уряду України для покриття витрат, яких завдала рф, з метою недопущення занепаду фінансової системи України [2].

Щодо валютного ринку України, то він продовжує функціонувати з урахуванням обмежень, запроваджених на період дії воєнного стану, які стосуються правових засад здійснення валютних операцій та валютного регулювання. Основною метою даних обмежень є запобігання відтоку фінансових ресурсів з країни та їх накопичення у бюджеті України.

Зокрема, було запроваджено особливий порядок купівлі іноземної валюти, а також обмежено здійснення більшості грошових переказів з території України за кордон за винятком: лікування та транспортування хворих у медичних закладах й оплата навчання на рахунки навчальних закладів за кордоном. При цьому дозволено здійснювати переказ іноземної валюти з метою купівлі товарів для забезпечення Збройних Сил України – бронезилети, каски, військовий одяг/взуття, засоби надання медичної допомоги, військова оптика та інші необхідні речі [4].

Таким чином, заходи валютного регулювання, прийняті на період дії воєнного стану, зосереджені насамперед на збереження капіталу у державному та місцевих бюджетах України з метою подальшого використання за цільовим призначенням.

На даний момент, загальні збитки в результаті вторгнення російської федерації на територію України сягають сотень мільярдів доларів, тому фінансова система повинна функціонувати з дотриманням принципу залучення та формування запасу фінансових ресурсів для їх використання як для реальних потреб сьогодення, так і для відновлення у післявоєнний період.

Рада Національного Банку України затвердила «Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану» від 15 квітня 2022 року N 4-рд, що не лише відкриває нові можливості здійснення відповідних заходів НБУ, але й створює умови для формування відповідного середовища для післявоєнної відбудови. Рада зазначає, що зниження під час війни дієвості ринкових інструментів унеможлиблює проведення монетарної політики в режимі інфляційного таргетування з плаваючим валютним курсом. За таких умов НБУ може тимчасово не використовувати ринкові монетарні інструменти, зокрема ключову (облікову) ставку як основний інструмент грошово-кредитної (монетарної) політики [5].

У зв'язку із високою невизначеністю, спричиненою війною, що ускладнює прогнозування економічних процесів, НБУ все ж здійснює гнучку адаптацію операційного дизайну грошово-кредитної (монетарної) політики та вживає необхідних антикризових заходів для підтримки належного рівня ліквідності банківської системи та посилення гнучкості банків в управлінні власною ліквідністю. У зв'язку з цим, НБУ може надавати підтримку державному бюджету шляхом купівлі цінних паперів Уряду України на первинному ринку, при цьому фінансуючи лише критичні видатки Уряду. Водночас НБУ прагне до якнайшвидшої повної відмови від фінансування дефіциту державного бюджету [6].

Таким чином, бачимо, що з метою підтримки функціонування фінансової системи України потрібні швидкі адаптаційні заходи за участі Міністерства фінансів України, Національного банку, Уряду та інших фінансових установ.

На даний час, забезпечення стабільності фінансової системи України є одним із ключових завдань держави з моменту введення воєнного стану, адже міцна та адаптована до сучасних умов фінансова система, гарантує повноцінне забезпечення потреб оборони України та безперебійне функціонування системи державних фінансів. Необхідно також усвідомлювати, що в умовах війни важливим є не лише військовий та оборонний фронт, а й фінансовий та економічний. Тому необхідно шукати шляхи для залучення інвесторів в українську економіку, підтримувати малий та середній бізнес шляхом надання пільг, кредитів тощо; раціонально розпоряджатися фінансовою допомогою держав-партнерів й міжнародних фінансових організацій.

#### **Перелік використаних джерел:**

1. Мейш А.В. Перспективи розвитку фінансової системи України. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Київ, 2019. С. 70-74.

2. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/serhii-marchenko-derzhbiudzhet-2023-spriamovano-na-peremohu-ukrainy-ta-ii-vidnovlennia> (дата звернення: 10.10.2022)

3. Історичний закон про ленд-ліз для України: що це нам дасть. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/05/10/istorychnyj-zakon-pro-lend-liz-dlya-ukrayiny-shho-cze-nam-dast/> (дата звернення: 18.10.2022)

4. Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 р. «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (дата звернення: 8.10.2022)

5. Про основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану: Рішення від 15 квітня 2022 року № 4-рід. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/PB22087> (дата звернення: 3.10.2022)

6. Ресурси України для фінансової стабільності під час війни та відбудови. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/22/686099/> (дата звернення: 13.10.2022)